

Interview Jennifer Egan viel in de prijzen met haar derde roman *Bezoek van de knokploeg*, een raamvertelling over de Amerikaanse muziekwereld met als opvallendste hoofdstuk een powerpointpresentatie. ‘Het leek me fascinerend om zoiets nuchters en afstandelijks uit de zakenwereld toe te passen voor fictiedoeleinden.’

Tekst Hans Bouman Foto Joost van den Broek

Jennifer Egan: ‘Eigenlijk is *A Visit from the Goon Squad* begonnen als een tussendoortje, een spelletje bijna. Ik wilde een grote roman schrijven over vrouwelijke scheepsbouwers van de marinewerf in Brooklyn gedurende de Tweede Wereldoorlog. Stiekem zag ik er een beetje tegenop om aan dat ambitieuze project te beginnen. Om het nog even voor mij uit te kunnen schuiven, besloot ik een verhaal te schrijven.

‘Aanleiding was een handtas die ik ergens onbewaakt op de grond had zien staan. Die riep in mijn hoofd het beeld op van een kleptomane vrouw, Sasha, die jarenlang de assistente was geweest van Bennie Salazar, een nogal merkwaardige muziekproducent. Toen het af was begon ik meteen aan een tweede verhaal.

‘Ik had Bennie een aantal tamelijk raadselachtige eigenschappen gegeven: hij sprenkelt goudstof in zijn koffie, spuit insecticide onder zijn oksels, enzovoort. Toen ik klaar was met Sacha’s verhaal, bedacht ik: waarom doet hij dat eigenlijk? Dus kreeg Bennie zijn eigen verhaal, iets eerder in de tijd gestueerd dan dat van Sacha. In Bennies verhaal dook zijn ex-vrouw Stephanie op, die mij vervolgens zo intrigeerde dat ook zij haar eigen verhaal kreeg, dat nóg eerder in de tijd speelde.’

Jennifer Egan is pas enkele uren geleden gearriveerd vanuit New York, en haar korte rustperiode werd verstoord door luidruchtige werkzaamheden vlak onder haar hotelraam, maar ze for-

muleert er niet minder soepel en gemakkelijk om. Voor een auteur die al een jaar lang overal ter wereld voortdurend over dat ene boek moet praten, legt ze bovendien een verrassend enthousiasme aan de dag.

Dat boek heet *A Visit from the Goon Squad*, in het Nederlands vertaald als *Bezoek van de knokploeg*, een virtueuze en uiterst originele roman-in-verhalen die speelt in de muziekwereld en de tijdsspanne beslaat van de jaren zeventig van de vorige eeuw tot 2020. Naast een hele zwerm dikwijls kleurrijke personages kent het boek twee min of meer centrale figuren: Bennie en Sacha. De knokploeg uit de titel is de tijd, waaraan uiteindelijk niemand kan ontsnappen.

Met haar roman kaapte Egan in de Verenigde Staten tot ieders verrassing de twee grootste literaire bekroningen weg voor de neus van het toch ook bepaald niet kinderachtige *Freedom* van Jonathan Franzen.

‘Toen ik drie verhalen had geschreven die allemaal onderling verbonden waren, besloot ik mijn aanvankelijke romanplannen onbeperkt uit te stellen, want ik voelde dat er iets speciaals aan het gebeuren was. Wanneer ik een boek lees, wil ik meegezogen worden, me een beetje hulpeloos voelen. Bij *Bezoek van de knokploeg* had ik een dergelijk gevoel tijdens het schrijven. Ik had drie verhalen met verschillende hoofdpersonen, in geheel verschillende stijlen geschreven, spelend in verschillende tijdsperiodes. Ik voelde aan het eind van elk verhaal een enorme gedrevenheid om weer een verhaal te schrijven, opnieuw in een andere stijl. Hoewel die

JENNIFER EGAN

1962

Geboren te Chicago, op 6 september 1962

1980-1986

University of Pennsylvania; St John's College, Cambridge

1993

Emerald City (verhalen)

1995

The Invisible Circus

2001

Look at Me

2006

The Keep (*De burcht*)

2010

A Visit from the Goon Squad (*Bezoek van de knokploeg*)

2011

National Book Circle Critics Award, Pulitzer Prize

onderlinge diversiteit plus het feit dat alle verhalen op zich moesten kunnen staan mijn uitgangspunt was, merkte ik dat ze op hun eigen manier toch een organisch geheel gingen vormen.’

Al schrijvend was het bij elk verhaal – elk hoofdstuk – essentieel dat het vertelperspectief, de stijl, de *tone of voice*, de compositie, de plaats en tijd van handeling, naadloos zouden aanslui-

ten bij de persoon die in dat hoofdstuk centraal stond. Hoe virtuoos Egan dit aanpakt, blijkt uit hoofdstuk 10, gewijd aan Rob Freeman. Het is geschreven in de weinig gebruikelijke tweede persoon, zodat Rob nogal afstandelijk over zichzelf spreekt als ‘je’, een vorm die perfect aansluit bij het feit dat hij voortdurend onder invloed van drugs is.

‘Rob zou nooit een verhaal in de eerste persoon kunnen vertellen’, aldus Egan. ‘De kern van zijn persoonlijkheid is dat hij alles probeert te ontduiken, overal afstand van neemt. Natuurlijk kwam de juiste vorm bij het juiste verhaal niet altijd op een vanzelfsprekende manier. Er zijn verhalen waar ik vreselijk mee heb geworsteld en die uiteindelijk afvielen.’

Egan betreedt met zekere regelmaat het journalistieke pad. Toen ze eind jaren negentig voorbereidingen trof voor haar roman *Look at Me*, die in de modellenwereld zou spelen, benaderde ze diverse modellenbureaus voor achtergrondinformatie. Men bleek echter weinig toeschietelijk haar te woord te staan. ‘Iemand die een roman wilde schrijven waarin modellen een hoofdrol speelden, daar konden ze zich weinig bij voorstellen. Bovendien hadden ze er helemaal geen belang bij.’

Tot Egans geluk kreeg een vriend van haar rond die tijd een baan als redacteur bij het *New York Times Magazine* en vroeg haar of zij geïnteresseerd was een artikel te schrijven over de modellenwereld. ‘Ineens bleken diezelfde bureaus maar al te graag bereid mij te woord te staan! Zo ontdekte ik dat journalistiek een uitstekende voedingsbo-

dem kan zijn voor fictie. Bovendien vind ik het boeiend werk. Ik schrijf gemiddeld één groot verhaal voor het *New York Magazine* per jaar en ben daar dan meerdere maanden mee bezig.’

Het opvallendste hoofdstuk in *Bezoek van de knokploeg* is ongetwijfeld het voorlaatste, dat is opgezet als een powerpointpresentatie. Natuurlijk trekt dat de aandacht, maar wat Egan betreft waren er legitime, literaire motieven om voor deze opzet te kiezen.

‘Het idee kwam in me op in de zomer van 2008, tijdens de verkiezingscampagne van Barack Obama. Er was in die zomer ineens een moment dat hij het veel beter begon te doen in de peilingen dan John McCain. Veel journalisten probeerden te analyseren waarom. Telkens opnieuw werd in die verklaringen verwezen naar een belangrijke powerpointpresentatie die Obama’s campagnemanager tijdens die campagne had gegeven, die een aangepaste strategie aankondigde.

‘Ik wist op dat moment niet eens wat powerpoint precies was, maar het leek me fascinerend om te zien of zoiets nuchters en afstandelijks, afkomstig uit de zakenwereld, kon worden toegepast voor fictiedoeleinden. Mijn idee was: het verhaal van de Obamacampagne heeft er een wending door gekregen, laat ik eens kijken of ik er voor mijn verhaal ook iets mee kan.’

Egans eerste poging faalde jammerlijk. Er ontstond een voorspelbaar hoofdstuk met de saaie zakelijkheid van, tja, een powerpointpresentatie.

Dus besloot ze van het idee af te stappen en stuurde ze de roman zonder dit hoofdstuk naar haar uitgever.

‘Maar toen ik eenmaal afstand had gedaan van de roman, begon het me hoe langer hoe meer dwars te zitten dat we in het boek wél lezen over hoe het Bennie in de toekomst zal vergaan, maar over Sasha in het ongewisse blijven. Toen bedacht ik: als één van Sasha’s kinderen die powerpointpresentatie geeft en daarin allerlei informatie over de familiesituatie verwerkt, heb ik mijn probleem opgelost. Kinderen geven tegenwoordig de ene spreekbeurt met powerpoint na de andere.’

In acht hectische weken, waarin ze werkte *like a demon*, voegde Egan een dertiende hoofdstuk aan haar boek toe.

De uitgeverij wist van niets, verwachtte hooguit wat laatste aanpassingen, maar kreeg wat niet alleen het langste en opmerkelijkste hoofdstuk van het boek zou blijken, maar zelfs het kloppende hart van de roman kan worden genoemd.

‘Powerpoint is een vorm die bestaat uit momenten en pauzes. Er zit geen continuïteit in. Dat is precies de structuur van mijn boek! Het is een vorm die de hele strategie van mijn roman blootlegt: momenten en tussenruimtes, lacunes. Bovendien kon ik een idee uit een van mijn mislukte hoofdstukken in deze vorm kwijt. Daarin schreef een academicus over pauzes in popsongs, een onderwerp waar ik persoonlijk al jaren door geobsedeerd ben.

Dankzij dat powerpointhoofdstuk kon ik die obsessie doorgeven aan Sasha’s lichtelijk autistische zoonnetje, waarna diens zusjes het kon gebruiken in een spreekbeurt over beroemde rock-'n-roll-pauzes.

‘Er zijn misschien mensen die de powerpointpresentatie als een gimmick zien, maar voor mij is het een sleutelhoofdstuk. Hoezeer qua vorm ook een buitenbeentje, het houdt de roman bij een.’

Jennifer Egan: Bezoek van de knokploeg.

Uit het Engels vertaald door Ton Heuvelmans. De Arbeiderspers; 336 pagina’s; € 19,95. ISBN 978 90 295 7853 0.